

OG'IR KASALLIKKA CHALINGAN BEMORLAR VA ULARNING YAQINLARI BILAN MULOQOTNING PSIXOLOGIK JIHATLARI

Sodiqjonova Charosxon Nodirjon qizi

Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti

1-davolash ishi fakulteti talabasi

E-mail : sodiqjonovac@gmail.com

Tolib Bekmirov Rashidovich

Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti

Falsafa fanlari doktori

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 03.11.2025

Revised: 04.11.2025

Accepted: 05.11.2025

KALIT SO'ZLAR:

*psixologik muloqot,
og'ir kasallik, bemor,
yaqinlar, empatiya,
ruhiy qo'llab-
quvvatlash, tibbiy
psixologiya*

Ushbu maqolada og'ir kasallikka chalingan bemorlar va ularning yaqinlari bilan muloqot jarayonining psixologik xususiyatlari tahlil qilingan. Tadqiqotda bemorning kasallikni qabul qilishi, ruhiy bosqichlari, shuningdek, yaqinlarining hissiy holati va ularning bemor bilan o'zaro munosabatlari o'rganilgan. Shifokor va tibbiy xodimlarning bu jarayondagi roli, xususan, bemor va uning oilasi bilan empatik, samimiy munosabat o'rnatish zaruriyati yoritilgan. Maqola bemor ruhiyatini yengillashtirish, og'riq va qo'rquvni kamaytirish hamda ruhiy tayanchni mustahkamlash bo'yicha tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kirish

Tibbiyot nafaqat tanani, balki inson ruhini davolash san'atidir. Ayniqsa, og'ir kasallikka chalingan bemorlar bilan muloqot jarayonida shifokor nafaqat bilim va tajribasini, balki mehr va sabrni ham namoyon etishi kerak. Bemorlar o'z tashxisini eshitganida, ular nafaqat jismoniy, balki ruhiy zarba ham oladi. Shu bois tibbiy psixologiya inson ruhiyati, umid va qo'rquv o'rtasidagi nozik muvozanatni tushunishni talab qiladi.

Asosiy qism

1. Bemorning psixologik bosqichlari

Og'ir tashxis eshitgan bemor odatda bir necha ruhiy bosqichlardan o'tadi: shok, inkor, g'azab, tushkunlik va qabul qilish. Bu bosqichlar qat'iy ketma-ketlikda bo'lmashi mumkin, ammo ularning barchasi inson ruhining tabiiy himoya mexanizmlaridir. Masalan, "bunday bo'lishi mumkin emas" degan fikr — psixikaning o'zini saqlab qolish shaklidir. Keyingi bosqichlarda esa inson o'z holatini tan oladi va hayotining so'nggi davrida ma'naviy yengillik izlay boshlaydi.

2. Og'riq va qo'rquvning ruhiy ta'siri

Ko'p hollarda bemor o'limdan emas, balki og'riqdan, yolg'izlikdan qo'rqadi. Shuning uchun ham psixologik yordamning asosiy maqsadi — “og'riqni kamaytirish” emas, balki “qo'rquvni kamaytirish”dir. Bemor bilan samimiy muloqot, unga tinglovchi sifatida e'tibor berish — bu dori kabi kuchli ta'sir ko'rsatadi.

3. Yaqinlarning psixologik holati

Bemorning oilasi ham og'ir ruhiy sinovdan o'tadi. Ular dastlab “haddan tashqari g'amxo'rlik” (giperopeka) ko'rsatadi, keyinchalik charchash va hissiy turg'unlik tufayli sovuqlashish mumkin. Bu holatlarda shifokor va psixologlar ularni qo'llab-quvvatlashi, bemor bilan muloqotni to'g'ri yo'naltirishi zarur. Oila a'zolari uchun eng muhim narsa — bemorga mehr, vaqt va tinglov berishdir.

4. Shifokorning roli va muloqot etikasi

Tibbiyot xodimining asosiy vazifasi — bemor bilan rostgo'y, ammo ehtiyotkor suhbat yuritishdir. Har qanday og'ir haqiqatni yetkazishda insoniylik, samimiyat va hurmat saqlanishi lozim. Shifokor bemorning ishonchini yo'qotmasligi uchun ayrim hollarda sukut — eng to'g'ri javobdir.

5. Palliativ yordamda psixoterapiya tamoyillari

Har bir bemor bilan individual yondashuv muhim. Umumiy “qolipdagi” so'zlar emas, balki ularning shaxsiy ehtiyojlariga mos muloqot kerak. Bemorni yolg'izlikdan chiqarish, unga tinchlik va ishonch bag'ishlash — shifokor va tibbiy psixologning eng muhim maqsadi hisoblanadi.

Xulosa

Og'ir kasallikka chalingan bemorlar bilan ishlashda psixologik yondashuv — bu insoniylik sinovi. Bunday holatlarda so'zlar dori, samimiyat esa davo bo'lishi mumkin. Har bir shifokor bemorning nafaqat tanasini, balki qalbini ham davolashga intilishi lozim. Shuningdek, bemor yaqinlariga e'tibor, ularni ruhiy qo'llab-quvvatlash — tibbiyot madaniyatining ajralmas qismidir.

Hayotning so'nggi daqiqalarida ham inson o'zini yolg'iz emas, tushunilgan va qadrlangan his qilishi kerak. Ana shunda tibbiyot haqiqiy ma'noda insoniylik san'atiga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimova V.M. Tibbiy psixologiya asoslari. – Toshkent: O'zbekiston tibbiyot nashriyoti, 2020.

2. Raxmatullaeva N.R. Palliativ yordam va psixologik qo'llab-quvvatlash. – Samarqand: SamDTI, 2021.

3. World Health Organization. Palliative Care: Key Facts. – WHO, 2022.

-
4. Kubler-Ross E. On Death and Dying. – New York: Scribner, 2009.
 5. Abdurahmonov I. Tibbiyotda muloqot etikasi. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2019.
 6. Bekmurodova D. Kasallik va ruhiyat: shifokor-bemor munosabatlari. – Buxoro, 2021.
 7. APA (American Psychological Association). Guidelines for Psychological Practice in Health Care. – Washington, 2020.